

Kaderdebat 9 juli 2024

Voorzitter, toen Gregor Samsa op een ochtend uit onrustige dromen ontwaakte, bevond hij zich in zijn bed veranderd in een gigantisch insect. Het is de eerste zin uit Franz Kafka's "Die Verwandlung". Als je vroeger op school Duits hebt gehad, heb je 'm vast gelezen. Omdat het een invloedrijk werk is, maar vast ook omdat het niet het dikste boek is die je op je literatuurlijst kon zetten. Dit jaar is Franz Kafka precies 100 jaar geleden overleden. Ter ere van die gelegenheid wil ik de thematiek van dit boek verbinden met ons verhaal vandaag.

Gregor, de hoofdpersoon, was 's avonds naar bed gegaan en 's ochtend wakker geworden in een compleet andere gedaante. Hij weet niet waarom dit is gebeurd, noch hoe het heeft plaatsgevonden. En of het permanent is? Dat blijft ook een raadsel. Het enige dat hij zeker weet is, dat hij zich opnieuw moet verhouden tot de wereld om hem heen, en de wereld om hem heen tot hem. Dit raakt aan thema's zoals medemenselijkheid, de zorg voor wie anders is, eenzaamheid, isolatie en het vermogen je aan te passen aan veranderende situaties.

Vandaag hebben wij het over de financiële situatie van de gemeente. We staan er financieel niet goed voor. Anders dan Gregor zijn we niet 's ochtends wakker geworden met een plotselinge gedaanteverwisseling van onze begroting. Afgelopen jaar spraken we al over de verslechtering van de financiële situatie van Rijswijk. We hebben toen terecht besloten niet direct hard te bezuinigen, maar om behoedzaam verder te investeren in de toekomst van Rijswijk.

Externe factoren dwingen ons nu echter om stevig in te grijpen. De herverdeling van het gemeentefonds pakt voor Rijswijk negatief uit. De opschalingskorting in 2026 is van de baan, maar dat kwam met een sigaar uit eigen doos. En de nieuwe koppeling van het gemeentefonds aan het langjarige gemiddelde ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product valt negatief uit voor gemeenten. Ondertussen stijgen de kosten van de jeugdzorg.

En dat betekent, voorzitter, dat wij ons net als Gregor moeten aanpassen aan deze nieuwe situatie. En dat doet pijn. We zijn genooddaakt te bezuinigen en dat kan door de huidige financiële situatie niet zonder pijnlijke maatregelen. GroenLinks heeft veel waardering voor de transparante wijze waarop het college ons nu een pakket aan bezuinigen voorlegt. Het is geen dicht gerekend verhaal, waarbij wij als raad maar moeten gokken welke keuzes daar achter zitten. Het is een voorstel aan ons als raad voor een sluitende begroting waarbij heel inzichtelijk gemaakt is welke keuzes er zijn gemaakt en ook welke keuzes niet zijn gemaakt. Dat geeft ons als raad echt de mogelijkheid om bij te sturen.

Om het voorstel van het college te beoordelen kijken wij er met drie brillen naar. Op de eerste plaats of we blijven beschermen wat kwetsbaar is. Wij vinden dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. Het verhaal van Gregor laat zien wat er gebeurt als we dat niet doen. Na zijn transformatie werd hij afhankelijk van zijn zus en zijn ouders. Hij kon niet meer voor zichzelf zorgen, terwijl hij daarvoor juist voor de familie zorgde. De zus en de ouders konden de zorg voor Gregor echter niet aan. En dat ging niet alleen ten koste van Gregor zelf, maar van de hele familie. Door spanningen en schuldgevoelens stort de familie in. De familie van Gregor staat zo symbool voor de samenleving. Als we niet zorgen voor de kwetsbaren en niet zorgen dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, dan gaan we als samenleving, net zoals de familie Samsa, ten onder.

Op de tweede plaats vindt GroenLinks het belangrijk dat we blijven investeren in de toekomst. We moeten blijven investeren in een klimaatbestendig Rijswijk, voldoende biodiversiteit, voldoende groen, voldoende woningen, voldoende voorzieningen en een toekomstbestendig

mobilititeitssysteem. Want doen we dat niet, dan zorgt dat juist voor hogere kosten in de toekomst. Ook hier laat het verhaal van Gregor en familie zien hoe belangrijk dat is. De familie Samsa schiet na de transformatie in crisismodus. Het enige dat zij nog zien is het probleem van de getransformeerde Gregor. Denken aan de toekomst doen ze niet meer. Het leven staat stil. Alle dromen en aspiraties voor een goede toekomst vervliegen. Voor een groen, leefbaar en rechtvaardig Rijswijk in de toekomst moeten we dus niet alleen aan de crisis van nu denken, maar juist ook aan hoe we blijven werken aan een betere toekomst. Anders wacht ons hetzelfde lot.

Tot slot, de derde bril, vinden wij het belangrijk dat we een betrouwbare overheid zijn en blijven. Beloftes die we hebben gedaan kunnen we niet zomaar terugdraaien en bewoners moeten kunnen blijven rekenen op een goede dienstverlening. Ook hier biedt het verhaal van Gregor en zijn familie een krachtige les. De familie van Gregor kon tot Gregor's transformatie altijd 100 % vertrouwen op zijn steun. Opeens was Gregor niet meer die betrouwbare steunpilaar. En laat ons dat als overheid niet overkomen. Laten we ervoor zorgen dat wij wel die betrouwbare steunpilaar zijn en blijven.

En voldoet deze kadernota hier dan aan? Blijven we beschermen wat kwetsbaar is, blijven we investeren in de toekomst en blijven we investeren in een betrouwbare overheid? Kortom is dit in onze ogen een zorgvuldig pakket? De maatregelen doen pijn, maar wij denken dat het college vandaag aan onze raad een zorgvuldig pakket voorlegt:

- We beheren de stad sober, maar zorgen wel dat we de achterstanden die zijn opgelopen op groen en wegbeheer worden ingelopen.
- We nemen maatregelen om de jeugdzorg betaalbaar te houden, maar zorgen er wel voor dat we de kwetsbaarste jongeren blijven helpen.
- We werken toe naar een gericht armoedebelief, zodat we wel onze armste inwoners helpen en tegelijkertijd het beschikbare geld effectief besteden.
- We verhogen de tarieven van het straat parkeren, maar we zorgen wel dat Rijswijkers zelf zoveel mogelijk worden ontzien.
- We verhogen de OZB, maar doen dat met een percentage dat niet hoger is dan de inflatie van de afgelopen 4 jaar.

Er ligt een pijnlijk maar gebalanceerd pakket dat voortbouwt op de successen die de afgelopen twee jaar door deze coalitie zijn behaald. We bezuinigen fors maar blijven ook investeren in de stad. We renoveren en verduurzamen de Schilp. We houden onze buurthuizen en de bibliotheek open. We lopen achterstanden in het groenonderhoud in. We blijven onze armste inwoners helpen. We blijven woningen bouwen voor alle Rijswijkers. We blijven stappen zetten in de energietransitie. We blijven woonoverlast aanpakken. We bezuinigen niet op onze culturele voorzieningen als de Schouwburg, museum Rijswijk en museum BB. En we blijven, met ons isolatieprogramma, bewoners die dat het hardst nodig hebben helpen bij het verduurzamen van hun woningen.

Wel zijn er voor ons een viertal aandachtspunten. We bezuinigen niet op de dienstverlening en daar zijn we blij mee. Maar blijven we ook werken aan het verbeteren van de kwaliteit van onze dienstverlening? Dienstverlening is meer dan het aantal loketten dat wij open houden, maar gaat over het echt helpen van onze inwoners als dat nodig is. Graag een reactie van het college hierop. We maken ons daarnaast zorgen over de snelheid waarin we in staat zijn om Rijswijk klaar te maken voor de toekomst. We temporiseren een aantal investeringen, bijvoorbeeld investeringen in de infrastructuur en ecologisch beheer. Dat begrijpen we, maar maken we nog

wel voldoende vaart om te zorgen dat Rijswijk voor iedereen bereikbaar, leefbaar en klimaatbestendig blijft? Kan onze openbare ruimte bijvoorbeeld straks 70 mm buien aan die steeds vaker gaan voorkomen? Kunnen we voorkomen dat er meer slachtoffers door extreme hitte gaan vallen? Investeren we genoeg om een ander autogebruik te faciliteren? Graag een reactie van het college hier op. In dat kader dienen we ook mede de motie van de VVD in om investeringen in fiets en weginfrastructuur inzichtelijk te maken. En we dienen ook mede de moties van D66 in voor het versnellen van de mobiliteitsmaatregelen op de Lange Kleiweg en het circulair hergebruik van wilgentakken en boomstammen.

De openbare ruimte is van iedereen. Het college is van plan de inkomsten op reclame in de openbare ruimte te vergroten. Goed dat het college ook hier aandacht heeft voor de inkomstenkant, maar wij zijn wel kritisch op het vercommercialiseren van de publieke ruimte. Wij dienen daarom een motie in waarin we reclame voor petrochemie en fastfood uitsluiten. En tot slot, de openbare ruimte is ook een belangrijk visitekaartje van de stad. In dat kader vinden wij dat de openbare ruimte rond het Huis van de Stad achterblijft bij het Huis van de Stad zelf. Ziet het college nog kansen om hier de komende jaren wat aan te doen?

Voorzitter, ik ga afronden en kom weer terug bij Gergor Samsa en zijn familie. Zijn verhaal laat zien hoe belangrijk het is om voor elkaar te zorgen. Dat het collectief sterker is dan het individu. Dat de kracht van het collectief bepaald wordt door hoe je voor de kwetsbaarste zorgt. Die barmhartigheid staat in het Nederland van vandaag onder druk. We hebben het steeds meer over wij en zij. Over de ik en niet over de wij. Over uitsluiting van wie anders is. Wij maken ons daar zorgen over en wij blijven strijden voor een samenleving waarin iedereen er mag zijn. Waar de kwetsbaarsten beschermd worden, ongeacht waar ze vandaan komen. Waar de meerderheid niet dicteert wat “normaal” en “niet normaal” is. Zoals zoveel dingen plotseling zonder verklaring gebeuren in de verhalen van Franz Kafka, overlijdt Gregor net zo plotseling als dat hij van gedaante gewisseld was. Hij laat een familie in ontredde achter. Ze voelen zich schuldig over de opluchting die zij voelen. Ze zijn verdrietig over wat ze verloren hebben en nooit meer terugkrijgen. Niets wordt voor hen meer zoals het geweest is. Laten wij waken voor dezelfde fouten en blijven werken aan een Rijswijk waar er voor iedereen plek is.

